

TEMERRÜT TANIMI

Temerrüdün tanımı varlık sınıflarına, düzenleyici otoritenin belirlediği kurallara ve borçlu kuruluş ile borçlanma sözleşme şartlarına göre değişiklik gösterebilir. Bir ödeme yükümlülüğünü birkaç gün geciktirmek veya iflas kararı aldirmek, çapraz temerrüde yol açan kredi sözleşme şartlarından birisini ihlal etmek şeklinde olabilir. Örneğin banka kredilerinde genellikle banka gözetim otoriteleri 90 günü aşan geri ödemelere konu kredileri temerrüt tanımına dahil ederler. Ayrıca, temerrüt değerlendirmesinin yapıldığı zaman dilimi de önem arz etmektedir. Bir yıllık temerrüt olasılığının kullanılması gelecek 12 ayda oluşabilecek temerrüdü değerlendirmek anlamına gelir. Birikimli veya birkaç yıllık temerrüt olasılığı kullanıldığında ise gelecekteki birkaç yılda oluşabilecek temerrüt değerlendiriliyor demektir.

Bankaların sermaye yükümlülüklerini hesaplama aşamasında risk bileşeni olarak dikkate alacakları temerrüt hali ve temerrüt olasılığı JCR ER metodolojik alt yapısında Basel düzenlemelerine paralel olarak tanımlanmaktadır. Buna göre bir kredi alacağının veya alım-satım amacıyla edinilmiş borçlanma senetlerinin;

- Teminatını (varsa) nakde çevirmeden borçlularının aldıkları krediyi veya ihraç ettikleri borçlanma araçlarının bedellerini geri ödeme olasılığının kalmadığına veya bulunmadığına JCR ER tarafından kanaat getirilmesi,
- Limit aşımalarının, limitin aşıldığı tarihten itibaren (vadeden itibaren değil) 90 gün içerisinde (veya yerel denetim otoriteleri tarafından belirlenecek asgari süreler içinde) giderilmemiş olması,
- Kredinin vadesi geçtiği halde 90 gün içerisinde (veya denetim otoritelerinin belirlediği süre içerisinde) ödenmemiş olması,
- Dönem faizlerinin en geç, taraflarca anlaşılan tarihlere kadar ödenmemiş olması

durumlarından en az birisinin oluşması JCR ER metodolojik çerçevesinde temerrüt hali olarak tanımlanmaktadır. Ödenme olasılığının kalmamış olmasına kanaat getirmek için aşağıdaki göstergeler dikkate alınacaktır;

- Mevcut bir kredi borcunun alacaklı tarafından donuk alacak statüsünde izlenmesi,
- Kredi kalitesinde önemli bir düşüş yaşanması,
- Alacaklının krediyi önemli zarara yol açacak şekilde satması veya devretmesi,
- Anapara faiz ve diğer eklentilerinin bir kısmından feragat edilmesi veya ertelenmesi nedeniyle zarara yol açacak bir finansal azalma ihtimalini göz önüne alarak hacze başvurulmuş olması ve kredinin yeniden yapılandırılması,
- Banka tarafından borçlunun müflis ilan edilmesi için yasal mercilere başvurmuş olması,
- Borçlunun bizzat kendisi tarafından müflis ilan edilmesi için yasal mercilere başvurulmuş olması

durumlarından herhangi birinin oluşması gerekmektedir.

JCR ER sistematığında kredi veya borçlu ayrımı yapılmamaktadır. O nedenle bu tanıma perakende krediler de dahil edilmektedir. Zira bu ayrımın önemi şurada yatmaktadır:

Borçlu belirli bir borcu ödeyemez/ödememez ise temerrüt tanımı kredi düzeyine indirgenen kredilerde borçlunun diğer kredilerine temerrüt hali uygulanmasını gerektirmez. Oysa temerrüt tanımı borçlu kriterine indirgenmiş ise bir kredinin ödenmemiş olması halinde borçlunun tüm kredileri temerrüt kapsamına alınmaktadır. JCR ER temerrüt tanımında böyle bir ayırım gözetilmemektedir.

Temerrüt olasılığı, borçlunun önceden tanımlanmış bir zaman süresinde ödeyememe olasılığıdır. JCR ER metodolojisinde temerrüt olasılığı; borçlunun temerrüdünün varlık değerinin belli bir limitin altına düşmesi ile tetiklendiği üzerine kurulmuştur. Borçlunun varlıklarının yükümlülüklerine eşit olduğu seviye alt limit olarak benimsenmiştir. Temerrüt olasılığı, işletmelerin operasyonlarından kaynaklanan nakit akımı ile finansal yükümlülükleri içerisinde yer alan anapara ve faiz ödemelerinin doğru orantılı bir fonksiyonudur. Temerrüt olasılığının doğru tahmin edilebilmesi için temerrüt anında kayıp konusunda belli bir varsayım yapılmasını gerektirmektedir. Söz konusu iki risk bileşeninin birbirinden ayrılması her varlık kategorisi için aynı kolaylıkta olmamaktadır. Sözelimi, hisse senedi benzeri bir varlıkta, ihraç eden şirketin temerrüde düşmesi halinde hisse değeri sıfıra düşeceği için temerrüt riskinin yalnızca temerrüt olasılığından kaynaklandığı ve temerrüt anında hiçbir iyileşme beklenmeyeceği söylenebilir. Ancak şirket tahvilleri şeklindeki varlıklarda ise temerrüt riskinin ayrıştırılması oldukça kolay yapılabilir. Bu kapsamda finansal yükümlülüklerine kıyasla operasyonlarından yüksek nakit akımı elde edebilen şirketler, daha düşük nakit akımı elde eden şirketlere nazaran daha düşük temerrüt olasılığına sahiplerdir. Buna bağlı olarak yüksek derecede nakit akımı sağlayan aktiflere sahip olan firmalar, sağlayamayan şirketlere göre daha düşük temerrüt riskine sahiptir. Daha stabil nakit akımı daha düşük temerrüt olasılığına ve daha düşük temerrüt risk primine yol açar. Daha durağan ve beklentileri karşılayan sektörlerde çalışan firmalar, dalgalı ve değişken sektörde operasyon sürdüren şirketlere göre daha düşük temerrüt risk primine sahiplerdir.

Sonuç olarak; temerrüt olasılığı, borçlularının aldıkları veya almayı planladıkları kredinin, ihraç ettikleri veya ihraç etmeyi planladıkları borçlanma araçlarının anapara ve faiz bedellerini geri ödeme için belirlenen vadelerde ödeyip ödemeyeceğine dair JCR ER'nin yüzdesel ve sayısal kanaatidir.